

[0148] FAN MEMMETAEL EN MOEDERTAAL.

Hwa't it wiidweidige en sekuere forslach lêzen hat, dat Ulkje Boersma dien hat fan har ûndersikingen oangeande de bihearsking fan it Hollânsk yn 'e sechsde klasse fan de proefskoallen yn Fryslân, forskynd ûnder de titel *Van memmetael en moedertaal* (Grins, 1959), rekket sûnder mis ûnder de yndruk fan it wurk, dat dêrmei forset is. De skriuwster is foarsichtich yn har útspraken, om't hja moast pionierswurk leverje en koe allinne nei binnen ta forlykje, net mei sitewaesjes yn earder tiden. Dêrby kaem, dat der rekken holden wurde moast mei tafallichheidsfaktoaren, hwant it tal proefskoallen wie net great en de klassen bihindich, doe't de ûndersykster har wurk opsette.

De útkomsten hawwe by dy ljouwe, dy't tochten, dat wy der al wiene mei de taelmethodyk op 'e proefskoallen, grif wol effen in lytse droan jown. Hwa't fierder sjen wolle, kinne út dit rapport hiel hwat brûkbere fingerwizingen helje. Sa b.g. de kwestje fan it taeleigen yn Frysk en Hollânsk. It sil wol net gau sa komme, dat oan de twatalige skoallen likefolle Frysk oanleard hawwende Hollanners as Hollânsk oanleard hawwende Friezen skoalmasterje. Dat sil meitsje, dat it Fryske taeleigen tonearsten noch wol effen better ûnderrjochte wurde sil as it Hollânske, hwant fan in deistich oerliz tusken Friezen en Hollanners kin dan neat op 'e hispel komme. Dêrtroch sille Friezen útmeitsje moatte, hwat „lije" kin yn it Hollânsk en hwat net. By alle respekt foar hwat der oant nou ta forset is op it mêd fan de biskriuwing fan it taeleigen, ta in folslein oersjoch tusken Frysk en Hollânsk is it yn dit stik noch net kommen. En dêrtroch sille it steesoan wer de minder typyske - alteas dat tinkt men - forskillen wêze, dy't ûnder de tafel falle. Der is gjin Fries en der sil fuort ek wol gjin komme, dy't sûnder riedplachtsjen goed skiedsrjochterje kin yn alle twivelige grinskwestjes. Yn dat stik sille wy elkoar sa folle mooglik byspringe

moatte en de skriuwster wol it dan ek wol as freonehelp opnimme, as ik mien, dat der inkelde fraechtekentsjes set wurde moatte by de blomlêzing frisismen, dy't hja jowt op side 36, dit-fansels!-nei oerliz mei in rasechte Hollanner ¹⁾). Meastal hat hja, hwat hja as typysk Frysk biskôge, yn har foarbylden ûnderstreke. Ik pik der de folgjende fjouwer út:

1. „zodat we de 's avonds *weer aan de vis zaten*”.
2. „... die anders niet *vongen* dan *kleingood!*”
3. „Wat zag moeder raar op”.
4. „ze roeiden eerst een *goed eind* weg”.

By 1. It bywurd *weer* bigryp ik sûnder neijer forbân net rjocht, mar in frisisme is it dochs net, liket my ta. En de Hollanner kin hiel goed sizze: kom binnen, we *zitten* net *aan* de koffie. Hat de skriuwster har hjir forsind mei de ûnderstreking en eigentlik *de 's avonds* as flater útkomme litte wollen? En sels mei dy flater moat men dan toch foarsichtich wêze, om't it in forskriuwing wêze kin foar *des avonds*. Tajown, dat dat wol hwat in âldfrinzige manear is om *'s avonds* op to skriuwen.

By 2. Fansels, *vongen* is yn 'e beane omstannichheden in frisisme. Mar *kleingood* ek? De klam liket yn it Hollânsk op it twadde lid to fallen, mar dat docht der hjir net ta.

By 3. In wenstiger wize fan sizzen soe faeks west ha: Wat *keek* moeder *gek* op. Mar hwat hjir stie, kin der grif op troch.

By 4. De Hollanner sil miskien sizze: 'n goed *end*, mar grif skriuwe, hwat hjir skreaun wie. Earlik sein, de forbining mei it tiidwurd *wegroeien* leit my sels net sa tige, mar ik haw by myn riedsman neat gjin wjeraksel tsjin dy konstruksje bispeure kinnen.

It soe grif fan bilang wêze, as de bihanneling fan it taeigen yn dit ûndersiik ris earne folslein biskreaun wurde koe, hwant dan ûntstie sûnder mis in libben en fruchtber petear oer dit soarte grinskorreksjes. En de grinzen koene dêrnei wol ris in bytke oars rinne as wy nou tinke.

Teake Hoekema.

1) It wie de hear Chr. Stapelkamp, dy't ik hjirby fan herten tank siz foar syn help.